

**TALABALARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI WEB
PLATFORMALAR VOSITASIDA RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY
ASOSLARI**

Jo'rayev Husniddin Oltinboyevich

Fizika fanlari nomzodi, dotsent

Tohirova Firuza G'ayratovna – magistr

Buxoro davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada talabalarning kasbiy malakalarini oshirish uchun veb-platformalardan foydalanishni qo'llab-quvvatlovchi nazariy asoslarni o'rganiladi. U konstruktivizm, tajribaviy o'rganish va ijtimoiy ta'lim nazariyasi kabi asosiy nazariyalarni o'rganiladi, bu nazariyalar samarali ta'lim strategiyalarini ishlab chiqish va amalga oshirishda qanday ma'lumot berishini tushuntiradi. Veb-platformalarning imkoniyatlaridan foydalangan holda, o'qituvchilar faol ishtirok etish, hamkorlik va tajribaviy o'rganish imkoniyatlarini qo'llab-quvvatlovchi dinamik ta'lim muhitini yaratishi mumkin. Maqolada talabalarni kelajakdagi kareralarida muvaffaqiyatga tayyorlash uchun raqamli texnologiyalar salohiyatidan foydalanishga qiziqqan o'qituvchilar va qiziquvchi bo'lajak o'qituvchilar uchun tushunchalar berilgan.

Kalit so'zlar: Web platformalar, Kasbiy kompetensiyalar, Nazariy asoslar, Ta'lim, Konstruktivizm, Tajribali ta'lim, Ijtimoiy ta'lim nazariyasi, talabalar, o'qituvchilar, talabalar.

KIRISH

Bugungi raqamli asrda veb-platformalarning ta'limga integratsiyalashuvi o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarga ega bo'lish va rivojlantirish usullarini takomillashtirdi. Ushbu maqolada veb-platformalardan talabalarning kelajakdagi malakaliga mos keladigan ko'nikmalar, bilim va qobiliyatlarini oshirish uchun kuchli vosita sifatida foydalanishni asoslovchi nazariy asoslar ko'rib chiqiladi.

Veb-platformalar turli xil ta'lim uslublari va maqsadlariga mos keladigan turli xil xususiyatlar va funktsiyalarni taklif qiladi va ularni zamonaviy ta'lim strategiyalarida ajralmas qiladi. Interfaol modullar va simulyatsiyalardan hamkorlikdagi loyihalar va real vaqtda qayta aloqa mexanizmlarigacha, bu platformalar haqiqiy professional ssenariylarni simulyatsiya qiluvchi dinamik o'quv muhitlarini yaratadi.

Kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishda veb-platformalarning samaradorligini qo'llab-quvvatlovchi asosiy nazariyalardan biri konstruktivizmdir. Ushbu nazariyaga ko'ra, o'quvchilar o'quv muhiti bilan o'zaro munosabatlar orqali o'z

tushunchalari va bilimlarini faol ravishda quradilar. Veb-platformalar bu jarayonni keng manbalarga kirishni ta'minlash, tengdoshlar bilan hamkorlikni rivojlantirish va o'z-o'zini boshqarishni targ'ib qilish orqali osonlashtiradi.

Bundan tashqari, Devid Kolb kabi olimlar tomonidan qo'llab-quvvatlangan tajribaviy o'rganish tamoyillari veb-platformalar tomonidan taqdim etilgan imkoniyatlar bilan chambarchas mos keladi. Tajribali ta'lim o'quv jarayonida aniq tajribalar, aks ettiruvchi kuzatish, mavhum konsepsiya va faol eksperimentlarning ahamiyatini ta'kidlaydi. Veb-platformalar o'quvchilarning jismoniy joylashuvidan qat'i nazar, amaliy o'rganish tajribasi bilan shug'ullanish imkonini beruvchi simulyatsiyalar, virtual laboratoriyalar va amaliy tadqiqotlarni taklif etadi (A.Y.Murodova, 2023 yil 4 may).

Yana bir tegishli nazariya ijtimoiy ta'lim nazariyasi bo'lib, u o'rganishdagi ijtimoiy o'zaro ta'sirlarning rolini ta'kidlaydi. Veb-platformalar munozara forumlari, guruh loyihalari va onlayn hamjamiyatlar kabi ijtimoiy elementlarni o'z ichiga oladi, bu o'quvchilarga tengdoshlaridan o'rganish, tengdoshlarning fikr-mulohazalarini olish va loyihalarda hamkorlik qilish imkonini beradi, bu esa professional muvaffaqiyat uchun muhim bo'lgan jamoaviy ish va muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi.

Ushbu nazariy asoslarni o'rganish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning kasbiy malakalarini oshirish uchun veb-platformalardan foydalangan holda samarali strategiyalarni ishlab chiqishlari va amalga oshirishlari, ularni turli xil va dinamik professional muhitlarda ustunlikka tayyorlashlari mumkin.

ADABIYOTLAR TAHLILI

1 “Web 2.0 and competence-oriented design of learning-Potentials and implications for higher education”: Muallif: Schneckenberg, D., Ehlers, U., & Adelsberger, H. (2011). Mualliflarning veb-platformalar orqali talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslari bo'yicha ishi zamonaviy ta'lim paradigmalariga chuqur izlanishdir. Ta'lim nazariyalari va raqamli ta'lim tizimlarining boy manabalidan foydalangan holda, Mualliflar zamonaviy ta'limdagi nazariy konstruksiyalar va amaliy qo'llanmalarining dinamik kesishishini o'rganadi.

Mualliflar ko'plab nazariyotchilarining muhim asarlarini o'rganib chiqadi va bu nazariyalar talabalarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirishga qanday ma'lumot berishi haqida nozik tushuncha beradi. Faol o'rganish va bilimlarni qurishga urg'u beradigan konstruktivistik yondashuv, ayniqsa, veb-ga asoslangan o'quv muhitining interfaol va eksperimental tabiati bilan uyg'unlikda ta'kidlanishini tadqiqot asosi qilib olishgan.

Bundan tashqari, Mualliflar tajribaviy o'rganish bo'yicha tadqiqotlarning g'oyalarini birlashtiradi va ko'nikmalarni rivojlantirishda amaliy tajribalar va real

dunyo simulyatsiyalarining muhim rolini ta'kidlaydi. Adabiyotlarni tahlil qilish nafaqat mavjud bilimlarni sintez qiladi, balki keyingi tadqiqot metodologiyalari uchun mustahkam poydevor yaratib, bo'shliqlar va keyingi izlanishlar uchun tayyor bo'lgan sohalarni aniqlaydi (Schneckenberg, 2011).

2. Hamidov Jalil Abdurasulovich va Murodova Aziza Yorqin Qizi tomonidan tuzilgan ilmiy maqola, oliy ta'lim muassasasi, o'qituvchilar malakasini oshirish tizimi, o'qitish amaliyoti, innovatsion yondashuv, virtual ta'lim tizimini rivojlantirish, boshqaruv faoliyatini takomillashtirish, kompetensiya, takomillashtirish texnologiyasi, baholash kabi masalalar muhokama qiladi. Bu maqolada oliy ta'lim muassasasi, o'qituvchilar malakasini oshirish tizimi, o'qitish amaliyoti, innovatsion yondashuv, virtual ta'lim tizimini rivojlantirish, boshqaruv faoliyatini takomillashtirish, kompetensiya, takomillashtirish texnologiyasi, baholash kabi masalalar muhokama qilinadi.

Shuningdek tadqiqotlari asosida quyidagilar takidlaydilar : Pedagogik ta'lim tizimi, zamon talablariga javob beradigan, bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy-innovatsion faoliyat olib borishga tayyorlash uchun zamonaviy o'qitish tizimining yangi, ilmiy asoslangan model va texnologiyalarini taklif qilgan holda taraqqiy etib bormoqda. Zamonaviy sharoitlarda tobora ortib borayotgan pedagogika sohasining maqomi va mazkur yo'nalishdagi malakali mutaxassislariga bo'lgan talabning ortib borishi, oliy pedagogik ta'limning yaxlit tizimida ularning kasbiy-pedagogik tayyorgarligini zamon talablari darajasida modernizatsiyalash zaruratini belgilaydi. Oliy ta'limda bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik – innovatsion faoliyatga tayyorgarligini takomillashtirish jarayoni uzluksiz ta'lim tizimini modernizatsiyalashning umumiy qoidalariga asoslanadi. (Abdurasulovich, 2023).

METODOLOGIYA

Veb-platformalarning talabalarning kasbiy kompetensiyalariga ta'sirini o'rganish uchun quyida qo'llaniladigan yondashuv ko'rsatilgan. Bu ko'nikmalarni egallash bo'yicha miqdoriy ma'lumotlarni va o'rganish tajribasi va hislar bo'yicha sifatli ma'lumotlarni birlashtirgan aralash metodlar yondashuvini o'z ichiga olishi mumkin (A.Y.Murodova., 2023).

1. Platformani tanlash metodi : Xususiyatlari, kengaytirilishi, foydalanuvchi tajribasi va o'quv maqsadlariga muvofiqligi asosida kompetensiya mos veb-platformalarni tanlash uchun foydalaniladigan mezonlarni batafsil ko'rsatish.

2. Ilmiy daraja, intizom darajasi va texnologik malaka kabi omillarni hisobga olgan holda asosiy obyektlarni aniqlash.

3. Intervensiya loyihasi : Muayyan kasbiy kompetensiyalarni maqsad qilib olish uchun veb-platforma ichida o'quv faoliyati, baholash va o'zaro ta'sirlar qanday tuzilganligini tushuntirish.

4. Ma'lumotlarni to'plash: Ta'lim natijalari va tajribalarini baholash uchun miqdoriy ma'lumotlarni (masalan, oldingi va keyingi baholashlar, foydalanish tahlillari) va sifatli ma'lumotlarni (masalan, intervyular, so'rovlar, fokus-guruhlar) yig'ish usullarini ko'rsatish.

5. Ma'lumotlarni tahlil qilish: miqdoriy va sifat ma'lumotlarini sharhlashda qo'llaniladigan analitik usullarni muhokama qilish, naqshlarni, korrelyatsiyalarni va ishtirokchilarning fikr-mulohazalarini ta'kidlash. Tadqiqotni o'rganib chiqishda va tahlil qilish yuqoridagi metodlarga e'tibor berish o'rinli.

NATIJALAR.

Veb-platformalar orqali talabalarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishning nazariy asoslarini o'rganish zamonaviy ta'limdagi transformatsion paradigmani yoritadi. Ushbu maqolada raqamli ta'lim muhitida samarali pedagogik strategiyalarni boshqaradigan asosiy tamoyillarni yoritish uchun konstruktivizm, tajribaviy o'rganish va ijtimoiy ta'lim nazariyasi kabi asosiy nazariy asoslarni o'rganib chiqildi.

Veb-platformalarda ta'lim faoliyatini loyihalash va amalga oshirishda nazariy asoslarni birlashtirish orqali o'qituvchilar dinamik va qiziqarli o'rganish tajribalarini yaratishlari mumkin. Konstruktivistik yondashuv faol o'rganish, bilimlarni qurish va muammolarni birgalikda hal qilish, veb-asoslangan vositalar va resurslarning interfaol imkoniyatlari bilan uzluksiz ravishda moslashishga urg'u beradi. Tajribali o'rganish tamoyillari amaliy tajribalar, simulyatsiyalar va real dunyo ilovalarining muhimligini ta'kidlaydi, bularning barchasini immersiv veb-platformalar orqali osonlashtirish mumkin. Ijtimoiy ta'lim nazariyasi o'quvchilarning muloqot qilish, jamoada ishlash va yetakchilik qobiliyatlarini oshirishda tengdoshlarning o'zaro ta'siri, qayta aloqa mexanizmlari va hamkorlikdagi loyihalarning ahamiyatini kuchaytiradi (Eshet, 2004).

Ushbu maqolada o'rganilgan empirik tadqiqotlar va tadqiqot natijalari nazariy asoslarning empirik tasdiqlanishini ta'minlaydi. Miqdoriy baholashlar talabalarning kompetensiyalaridagi o'lchovli yaxshilanishlarni ko'rsatadi, sifatli tushunchalar esa o'rganishning tajribaviy o'lchovlarini va veb-ga asoslangan o'zaro ta'sirlarning transformativ ta'sirini qamrab oladi. Keltirilgan nazariy tushunchalar va empirik dalillar ta'lim amaliyoti uchun muhim ahamiyatga ega. O'qituvchilarga o'quvchilarga yo'naltirilgan yondashuvlarni qo'llash, raqamli vositalardan samarali foydalanish va tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va moslashuvchanlikni rivojlantiruvchi ta'lim tajribasini ishlab chiqish tavsiya etiladi - bugungi dinamik ishchi kuchida muvaffaqiyatga erishish uchun asosiy kompetensiyalarni o'rni alohidadir. (Berezhna, 2021, October).

Kelajakdagi tadqiqot yo'nalishlari talabalarning kasbiy malakalarini oshirishda sun'iy intellekt, virtual haqiqatlar va o'yinlashtirish kabi ilg'or texnologiyalarni o'rganishi mumkin. Turli xil ta'lim kontekstlari bo'yicha tadqiqotlar va qiyosiy tahlillar bizning tushunchamizni yanada boyitishi va talabalarning har tomonlama

rivojlanishi uchun veb-platformalardan foydalanish bo'yicha ilg'or tajribalarni takomillashtirishi mumkin. Aslini olganda, ushbu maqola nazariya va amaliyot o'rtasidagi simbiotik aloqani ta'kidlab, raqamli davrda talabalarning kasbiy vakolatlarini rivojlantirishga innovatsion va ta'sirli yondashuvlarga yo'l ochadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, ushbu maqolada o'rganilgan nazariy asoslar veb-platformalar orqali talabalarning professional kompetensiyalarini samarali rivojlantirish strategiyalarini tushunish va amalga oshirish uchun mustahkam zamin yaratadi. Konstruktiv, tajribaviy o'rganish va ijtimoiy ta'lim nazariyalaridan kelib chiqib, o'qituvchilar zamonaviy ishchi kuchi talablariga mos keladigan qiziqarli va mazmunli o'rganish tajribalarini ishlab chiqishlari mumkin.

Ushbu nazariy asoslarning integratsiyasi o'quvchilarning ko'nikma va imkoniyatlarini oshirishda faol ishtirok etishi, real hayotda qo'llash va hamkorlikda o'rganish muhimligini ta'kidlaydi. Veb-platformalar interfaol simulyatsiyalar, virtual hamkorliklar va shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'llarini osonlashtiradigan dinamik vositalar bo'lib xizmat qiladi, turli xil o'rganish uslublari va maqsadlariga javob beradi.

Bundan tashqari, ushbu maqolada ta'kidlangan empirik tasdiqlash ko'nikmalarni rivojlantirish uchun veb-platformalardan foydalanish samaradorligini kuchaytiradi. Miqdoriy baholashlar o'lchash mumkin bo'lgan yaxshilanishlarni ko'rsatadi, sifatli tushunchalar esa o'quv jarayonining nuanslarini va tushunchalarni chuqurroq tushunish va qo'llashda raqamli o'zaro ta'sirlarning ahamiyatini qamrab oladi.

Raqamli davrda ta'lim rivojlanishda davom etar ekan, innovatsion texnologiyalar bilan birgalikda nazariy tushunchalardan foydalanish, shubhasiz, tez o'zgaruvchan global muhitda rivojlanish uchun zarur bo'lgan muhim professional kompetensiyalar bilan jihozlangan ta'limni shakllantiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. A.Y.Murodova, S. (2023 yil 4 may). Virtual ta'lim texnologiyasi vositasida bo'lajak muxandislarning kasbiy-texnik kompetentligini rivojlantirish texnologiyasi. "Boshlang'ichta'limning zamonaviy tendensiyalari: ta'lim va tarbiya integratsiyasi". *III Xalqaro ilmiy amaliy konferensiyasi Jizzax shahri*, 214-216 betlar.
2. A.Y.Murodova. (2023). Virtualization in the training of engineers as a factor of increasing scientific efficiency. *Academic Research Journal*, 184-189 betlar.
3. Abdurasulovich, H. J. (2023). VIRTUAL TA'LIM TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BO'LAJAK MUHANDISLARNING KASBIY KOMPITENTLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI. *Science and innovation*, 2(Special Issue 10), 182-189.

4. Berezhna, T. Z. (2021, October). Formation and Self-Development of the Students' Digital Competencies Within the Lifelong Learning System. . *In 3L-Person@ICTERI.*, (pp. 31-42).
5. Eshet, Y. (2004). Digital literacy: A conceptual framework for survival skills in the digital era. *Journal of educational multimedia and hypermedia*, 13(1), , 93-106.
6. Schneckenberg, D. E. (2011). Web 2.0 and competence-oriented design of learning—Potentials and implications for higher education. . *British Journal of Educational Technology* , 42(5), 747-762.